

РЕШЕНИЕ

№ 543

гр. София, 01.11.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

Върховният касационен съд на Република България, второ наказателно отделение, в открито съдебно заседание на осемнадесети октомври две хиляди двадесет и четвърта година в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Бисер Троянов
ЧЛЕНОВЕ: Петя Шишкова
Весислава Иванова

в присъствието на секретаря Илияна Рангелова и прокурора от ВП Николай Любенов, като разгледа докладваното от съдия Шишкова КНД № 811 по описа за 2024 г., за да се произнесе, взе предвид следното:

Производството е по реда на чл.346, ал.1 от НПК.

Образувано е по повод на постъпили касационни жалби с допълнения към тях от защитника на подсъдимия В. Д. Х. и от частните обвинители чрез поверениците им срещу присъда № 6 от 16.04.2024г., постановена по ВНОХД № 555/23г. по описа на Пловдивския апелативен съд. С атакувания съдебен акт присъда № 260019/22.11.2022г. по НОХД № 456/21г. на Пловдивския окръжен съд е отменена в оправдателната част за по-тежката квалификация „особено тежък случай“, както и в осъдителната по отношение на обвинението да е осъществил престъплението, като нарушил чл.40, ал.1 и ал.2 от ЗДвП. Въззивната инстанция е признала подсъдимия за виновен в това, че на 13.05.2019г. на път „I-8“ между П. и П., в района на регулирано кръстовище с общински път за [населено място], при управляване на моторно превозно средство - влекач с марка „Скания“, теглещ полуремарке марка „Ш.“, нарушил правилата за движение - чл. 38, ал. 4 от Закона за движение по пътищата, и по непредпазливост е причинил смъртта на повече от едно лице, на Ф. А. М., А. Б. З. и М. Р. М., като случаят е особено тежък – престъпление по чл.343, ал.3, б.“б“, пр. 2, вр. ал.1, б.“в“, вр. чл.342, ал.1 от НК. Увеличени са сроковете на наложените на подсъдимия наказания, съответно на лишаването от свобода от пет на осем години и на лишаването от право да управлява МПС от пет години и шест месеца на девет години. Присъдата е потвърдена в останалата ѝ част.

С жалбата от името на подсъдимия се поддържа наличие и на трите касационни основания по чл.348, ал.1 от НПК. Иска се отмяна на присъдата и връщане на делото за ново разглеждане поради допуснати съществени процесуални нарушения, алтернативно, изменението ѝ. Според защитника процесът на формиране на вътрешното убеждение на апелативния съд е опорочен, тъй като безкритично е изпълнил указания на ВКС, които не са задължителни за него; Допуснатите в миналото нарушения на правилата за движение от страна на

подсъдимия погрешно са интерпретирани в смисъл, че го характеризират като недисциплиниран водач и системен нарушител на пътя; Мотивите са неясни и противоречиви по отношение на степента на обществена опасност на деца. Релевираните нарушения на материалния закон се изразяват в неправилно приложение на разпоредбата на чл.93, т.8 от НК и отказа да се приложи по-леката квалификация по чл.343а, ал.1, б.“г“ от НК. Развити са доводи за явна несправедливост на наказанието, произтичаща от неправилно възприетата по-тежка квалификация и от недооценяване на многобройните смекчаващи обстоятелства.

Поверениците на частните обвинители Р. М. Н., С. А. М., Р. М. М., Т. М. М., Ю. Р. Й., А. С. З., А. А. З., А.-К. А. З., Х. А. З., Л. С. З., Б. А. З., А. Б. Т., А. Ф. М., И. Р. М., Р. А. М., Г. Г. М., Ф. Я. М., Р. Щ. М., Т. М. К. и К. М. М. искат връщане на делото за ново разглеждане на въззивния съд с указания за увеличаване срока на наказанията. Според тях наказанието е явно несправедливо, защото не е съобразено с вредоносния резултат и механизма на деянието, с големия обществен отзвук в региона. Изтъква се силната нетърпимост към престъпленията от този вид, наложила законодателна промяна за завишаване на санкциите през 2023г., твърди се, че начинът на осъществяване на престъплението характеризира Х. като напълно безотговорен водач. Възразява се срещу оплакването на защитника, че касационният съд е нарушил забраната сам да установява факти. В жалбата от името на частните обвинители се съдържа и собствен анализ на обясненията на подсъдимия, въз основа на който се предлагат изведени от поверениците фактически изводи, че подсъдимият добре е познавал пътя, по който се е движел преди произшествието. Миналите наказания за нарушение на правилата за движение се интерпретират като явен показател за завишена степен на обществена опасност на деянието и се изказва предположение, че относително малкият брой на установени наказания се дължи на факта, че за дълги периоди от време Х. е работил в чужбина. Поверениците са на мнение, че професионалното качество на подсъдимия следва да се цени като отегчаващо обстоятелство. Солидаризират се с възприетото от предходния касационен състав становище, че с обаждането на тел.112 подсъдимият не е направил всичко зависещо от него за оказване помощ на пострадалите.

В съдебно заседание защитника на подсъдимия поддържа жалбата и направените в нея искания при условията на алтернативност.

Поверениците на частните обвинители настояват, че наказанието е занижено и възразяват срещу твърдението за безкритично изпълнение на незадължителни указания от страна на въззивния съд, като считат, че в решението са изложени собствени съображения.

Представителят на прокуратурата намира присъдата за правилна и законосъобразна и моли да бъде оставена в сила.

Самият подсъдим изразява съжаление за извършеното. Счита, че не заслужава толкова тежко наказание.

Върховният касационен съд, след като се запозна с доводите на страните, и извърши проверка в пределите по чл.347, ал.1 от НПК, намери следното:

Настоящото касационно производство е второ по ред, делото е разглеждано два пъти от първоинстанционния съд и три пъти от въззивния, което налага кратък преглед на процесуалната му съдба.

Пловдивската окръжна прокуратура е обвинила В. Х., че при управление на МПС в нарушение на правилата за движение по чл.25, ал.1, чл.38, ал.4 и чл.40, ал.1 и ал.2 от ЗДвП е осъществил престъпление по чл.343, ал.3, б.“б“, пр.2, вр. ал.1, б.“в“, вр. чл.342, ал.1 от НК.

След внасяне на делото в Пловдивския окръжен съд първоначално е образувано НОХД № 1054/20г. Съдебното следствие по него е проведено по реда на гл. XXVII от НПК, като подсъдимият е признал изцяло фактите, включени в обстоятелствената част на обвинителния акт и се е съгласил да не се събират доказателства за тях. След приложение на чл. 58а, ал. 1 от НК е осъден на лишаване от свобода за срок от пет години и четири месеца и лишаване от право да управлява МПС за срок от пет години и шест месеца. Признал е за невиновен и е оправдан по по-тежко квалифициращия признак „особено тежък случай“.

От така постановената присъда са останали недоволни всички страни и тя е атакувана пред Пловдивския апелативен съд, който с решение по ВНОХД № 609/20г. е отменил първоинстанционния акт и е върнал делото за ново разглеждане поради допуснато съществено процесуално нарушение – липса на мотиви.

В разпоредителното заседание по НОХД № 456/21г. подсъдимият и защитникът му са поискали връщане на делото на прокуратурата. Аргументирали са се с обстоятелството, че в обвинителния акт не фигурира фактът на съпричиняване от страна на пострадалия водач, поради което в процедура на съкратено съдебно следствие подсъдимият не би могъл да се позове на това смекчаващо вината обстоятелство. Двете съдебни инстанции са намерили искането за неоснователно и делото е разгледано по общия ред. Подсъдимият е осъден на лишаване от свобода за срок от пет години и на лишаване от право да управлява МПС за срок от пет години и шест месеца. От квалификацията е отпаднало нарушението на чл. 25, ал. 1 от ЗДвП и отново е прието, че случаят не е особено тежък.

По жалби на частните обвинители и подсъдимия в Пловдивския апелативен съд е образувано ВНОХД № 141/23г. С въззивното решение е възприета по-леката квалификация по чл. 343а, ал. 1, б., г., вр. чл. 343, ал. 3, б., б., пр. 1, вр. ал. 1, б., в. от НК. Х. е оправдан по обвинението за управление на МПС в нарушение на чл. 40, ал. 1 и ал. 2 от ЗДвП. Присъдата е изменена и в санкционната част, като определеното наказание е четири години лишаване от свобода и пет години лишаване от правоуправление.

Решението на Пловдивския апелативен съд е обжалвано пред ВКС от подсъдимия и частните обвинители. С Решение № 467 от 07.12. 23г. на I н.о. по н.д. 710/23г. касационната инстанция е отменила въззивното решение поради констатирано неправилно приложение на закона и е върнала делото за ново разглеждане на друг състав на апелативния съд.

Третото разглеждане на делото от въззивния съд е приключило с постановяване на решението, предмет на настоящата касационна проверка. С него деянието е преквалифицирано, като е отменено приложението на чл. 343а от НК и е прието, че случаят е особено тежък. Увеличени са и наказанията лишаване от свобода и лишаване от правоуправление, съответно на осем и девет години.

При изложени съображения за наличие на всички касационни основания, приоритетно следва да бъдат разгледани оплакванията за допуснати съществени процесуални нарушения. Във връзка с тях се поставя въпросът какви указания са дадени с предходното касационно решение и доколко те са били задължителни за въззивния съд.

Внимателният прочит на Р. № 467/23г. на I н.о. ВКС дава основание за следните изводи:

Третата инстанция е разгледала две изложени пред нея претенции за допуснати съществени процесуални нарушения – на подсъдимия за неотстранени недостатъци в обвинителния акт, и на частните обвинители за лишаване от възможност да се запознаят с искането за преквалифициране на деянието по по-

лекия състав на чл.343а от НК и аргументите към него. Касационният съд не е установил наличие на основанията по чл.348, ал.1, т.2 от НПК и не е давал указания за отстраняване на съществени процесуални нарушения. Обвързващата сила на тази констатация в случая е без значение, тъй като понастоящем такива възражения не се поддържат от жалбоподателите.

Контролът за правилно приложение на материалния закон е бил по повод на три конкретни оплаквания. На първо място, съдът е постановил, че оправдаването на подсъдимия по обвинението да е управлявал в нарушение на чл.40, ал.1 и ал.2 от ЗДвП е напълно правилно. Срещу този извод касаторите не са възразили и въпросът е извън пределите на втората касационна проверка.

На следващо място, в решението са дадени указания по правилното приложение на квалификацията признак „особено тежък случай“ по чл.343, ал.3, б.„б“ от НК и по дадената в чл.93, т.8 от НК дефиниция. Смисълът на тези указания не е интерпретиран неточно от защитника. Съдът е бил провокиран да даде разяснения за правилното приложение на закона с оглед заявената позиция в проверяваното решение, че обществената опасност на деянието е висока, но тази на дееца не е. ВКС е обърнал внимание на кръга от обстоятелства, които следва да бъдат съобразявани при преценката дали случаят е особено тежък, като е изтъкнал, че извън чистото съдебно минало и положителната характеристика, въззивният съд е могъл да извлече информация за личността на извършителя и от особеностите на самото деяние. Вярно е, че в стремежа си да онагледи тази принципна теза, предходният касационен състав е допуснал да навлезе в конкретиката на случая и да изложи някои собствени аргументи за особена тежест, част от които са базирани на факти, неустановени по надлежния ред. В тази му част, обаче, решението не съдържа задължителни указания, а само примерно изброяване на обстоятелства, които биха могли да имат отношение към квалификацията. Относно оценката на тези обстоятелства, указанията не биха могли да бъдат задължителни. В подкрепа на този извод е заключителната формулировка на указанията, която касае само квалифицирането на деянието по привилегирования състав на чл.343а от НК.

Въззивният съд е разбрал точно смисъла на дадените указания – че са за разширяване кръга на анализирани обстоятелства, а не за задължително възприемане на по-тежката квалификация. По тази причина не се е задоволил да се позове на разпоредбата на чл.355, ал.1, т.2 от НПК, като е преценил, че случаят е особено тежък, а е изложил собствени пространни съображения на стр.22 и стр.23 от мотивите към присъдата.

С оглед изложеното, възражението, че Пловдивският апелативен съд е допуснал съществено процесуално нарушение, като не е взел решение по вътрешно убеждение, а е изпълнил незаконосъобразни указания на горната инстанция, следва да бъде отхвърлено като неоснователно.

Няма спор, че при предходното произнасяне касационният съд е дал изрични указания относно неправилно приложение на привилегирования състав на чл.343а от НК. За да са задължителни, е необходимо установените факти да са идентични. При съпоставка на фактическата обстановка, възприета във въззивното решение, по повод на което са дадени указанията, и тази в мотивите към проверяваната присъда, е видно, че вторият и третият въззивен състав са установили едни и същи факти – че след като е видял затиснатия под ремаркетото автомобил, подсъдимият позвънил на тел.112 и съобщил за настъпилото произшествие, след което останал на място. При третото въззивно производство са възприети същите релевантни факти, по чиято съставомерност касационният съд се е произнесъл. При това положение е изпълнено условието на чл.355, ал.1, т.2 от НПК и след като при новото разглеждане на делото въззивният съд е отказал да приложи по-леката

квалификация, е действал законосъобразно. Принципът на правната сигурност налага задължителен характер на дадените указания по правилното приложение на материалния закон за всички, включително и за настоящия касационен състав, независимо дали споделя съображенията на предходния. Неизпълнението им само по себе си съставлява процесуално нарушение. По тази причина въпросът за приложението на чл.343а от НК не подлежи на пререшаване и искането на защитника за преквалифициране на деянието по този текст следва да бъде оставено без уважение.

Оплакването за неправилно приложение на материалния закон с оглед квалификацията „особено тежък случай“ е основателно. Като я е възприел, Пловдивският апелативен съд е пренебрегнал изискването на чл.93, т.8 от НК да установи степен на обществена опасност на деянието и дееца, която е не само повишена, а е „изключително висока“. Не е достатъчно да се констатира, че случаят е тежък, според закона е необходимо да е „особено“ тежък. По принцип по-голямата тежест на вредните последици и наличието на данни за по-висока степен на обществена опасност на деянието и дееца, съгласно разпоредбата на чл.54 от НК, са основание за налагане на по-тежко наказание. Само когато има драстично натрупване на отегчаващи обстоятелства и ясно изразено надхвърляне на характеристиките на деянията от съответния вид, съчетано с подчертано негативни белези на извършителя, следва да се премине към по-тежката квалификация „особено тежък случай“. Прегледът на релевантните обстоятелства дава основание за извод, че конкретното им проявление не превишава значително минимално необходимото за съставомерността на деянието.

Най-съществен за обществената опасност на деянието е тежкия резултат. Квалификацията по чл.343, ал.3 от НК – „повече от едно лице“, е приложима, когато са пострадали поне двама. В случая е причинена смъртта на трима млади мъже. Безспорно това е отегчаващо обстоятелство със значителна относителна тежест, но не е основание за извод, че вредните последици далеч надминават обичайните при транспортни престъпления с причинена смърт на повече от един пострадал.

Други важни обстоятелства, които съдебната практика е утвърдила като относими към предпоставките по чл.93, т.8 от НК са броят на квалифициращите признаци и броят на нарушените правила за движение по пътищата. По тези показатели деянието също не отговаря на критериите за изключителна тежест. По-тежко квалифициращият признак е само един – настъпила смърт на повече от едно лице. Друго нарушение, включително и несъставомерно такова, извън това по чл.38, ал.4 от ЗДВП не е осъществено. Неправилно контролираният съд е преценил, че Х. е нарушил и чл.40, ал.1 и ал.2 от ЗДВП, но тези нарушения не са в причинна връзка с вредоносния резултат. Всъщност хипотезите на тези две разпоредби визират правомерното движение на заден ход, следователно не налагат никакви правила за поведение на неправомерно движещите се.

Самото нарушение според настоящия състав неоснователно е интерпретирано като особено драстично и с висока степен на риск от настъпване на произшествие. Времето, мястото и начинът на предприемане на обратния завой разкриват по-скоро недооценяване на ситуацията, отколкото грубо пренебрежение към установените пътни правила. Съществуваха са фактори, които погрешно са възприети от подсъдимия като достатъчни да гарантират безопасното приключване на маневрата. По това време на денонощието (малко след 01.30 ч. през нощта) нямало интензивно движение, а преди да започне маневрата, Х. се убедил, че е сам на тази отсечка. Участъкът бил прав и с ограничение на скоростта, което би позволило на евентуалните приближаващи се участници в движението

своевременно да забележат ремаркетото, препречило пътя им, и да реагират без да се стигне до произшествие. Пропуснал е да съобрази, че другите водачи, разчитайки от своя страна на същите обективни фактори, е възможно също да нарушат правилата, като превишат допустимата скорост до степен, че ударът да е непредотвратим. Ограничената от крайпътната растителност видимост и възможността да обърне посоката на движение на по-подходящо място, не следва да се разглеждат като обстоятелства, характеризиращи нарушението като особено арогантно. В решението си въззивният съд е приел, че макар и да нямал пряка видимост към пътя, подсъдимият е имал известна възможност да възприеме приближаването на друго превозно средство по отражението на светлините от фаровете. Вероятността да е познавал добре пътя и му е било известно наличието на близко кръстовище с разрешен обратен завой, логически следва да бъде изключена заради факта, че е объркал маршрута.

Не е изпълнено и кумулативното изискване деецът да е с изключително висока обществена опасност. Подсъдимият е неосъждан, с положителна трудова характеристика, семейно ангажиран, с изявено критично отношение към извършеното. За да възприеме по-тежката квалификация, въззивният съд черпи аргументи от факта на установените минали нарушения на правилата за движение. В тази връзка следва да се отбележи, че констатацията, че Х. е санкциониран седем пъти е неточна. Три от нарушенията са ирелевантни поради многогодишна давност. Приемайки за установено, че „в период от една година преди процесното събитие подсъдимият е извършил множество нарушения на правилата за движение“, Пловдивският апелативен съд е дерогирал основен правен принцип, като си е позволил да обсъжда наказателно постановление, за което няма данни да е влязло в законна сила. При преценка на поведението на подсъдимия като участник в движението следва да се съобразят трите нарушения на чл.21 от ЗДвП, осъществени през м. март 2018 г. с наложени глоби в размер на по 100 лв. Предложеният в жалбата от частните обвинители анализ на издадените фишове в смисъл, че подсъдимият е системен нарушител, който не подлежи на поправка и превъзпитание, не може да бъде споделен, тъй като се базира предимно на предположения относно причините за извършване на нарушенията и за периодите, през които липсват на констатирани такива. Обективно установените данни са, че трите нарушения са осъществени в период от седем дни, като с години преди това, и повече от година след това не са регистрирани други подобни прояви. При това положение адекватната оценка на факта, че подсъдимият трикратно е нарушил правилата за скоростта, се изразява в третирането му като отегчаващо обстоятелство при определяне на наказанието, но не и като изключително такова, изпълващо едно от изискванията за квалифициране на деянието като „особено тежък случай“.

По изложените съображения ВКС прецени, че се налага изменение на въззивната присъда, като подсъдимият бъде признат за невиновен в това, осъщественото от него престъпление да представлява особено тежък случай.

Извън обсъдените съществени обстоятелства, имащи отношение към по-тежката квалификация „особено тежък случай“, предмет на анализ и оценка, с оглед релевираното основание по чл.348, ал.1, т.3 от НПК, са и всички останали факти, свързани с деянието и дееца. Пловдивският апелативен съд правилно е оценил като смекчаващи обстоятелства необременено съдебно минало на подсъдимия, трудовата ангажираност, отговорното отношение към семейството и близките, включването му в социални мероприятия, критичното отношение към извършеното, съдействието, което е оказал за разкриване на обективната истина и коректното му процесуално поведение.

Съобразна е задължителната съдебна практика, според която поведението на пострадалия от пътнотранспортно произшествие, изразяващо се в нарушаване на правила за движение, с което е допринесъл за причиняване на вредоносния резултат, е необходимо да бъде отчетено като смекчаващо отговорността обстоятелство (ТР 2/2016 г. ОСНК). От фактическа страна по делото е безспорно установено, че водачът на лекия автомобил е управлявал със скорост 89км/ч., при която въпреки че е задействал спирачната система веднага след като е възприел опасната ситуация, ударът се е оказал непредотвратим. Ако З. беше спазил ограничението на скоростта до 60 км/ч, произшествието не би настъпило, защото спирането в опасната зона е било възможно при скорост под 70 км/ч.

Настоящият съдебен състав констатира, че при индивидуализацията на наказанието въззивната инстанция е пропуснала да отрази в позитивен за подсъдимия аспект още две значими обстоятелства.

Независимо че сигнализирането на спешния телефон е преценено като недостатъчно за квалифициране на деянието по по-леко наказуемия състав, тъй като не изчерпва възможностите за оказване на помощ в конкретната ситуация, то не следва да бъде игнорирано като обстоятелство от значение за личностната характеристика на подсъдимия. В състояние на стрес, той е реагирал със своевременни и адекватни действия, насочени към спасяването на евентуално оцелелите жертви на тежката катастрофа, а към този момент М. все още е бил жив.

На следващо място, касационната инстанция прецени, че в полза на подсъдимия следва да бъде интерпретиран и фактът, че делото се разглежда вече повече от пет години. Апелативният съд е съобразил, че подсъдимият не носи вина за прекомерната продължителност на производството, но е отказал да намали наказанието на това основание, като е изтъкнал, че през този период органите не са бездействали. Така заявената позиция не държи сметка, че изискването към държавните власти е не само да действат, но и да действат законосъобразно. В конкретния случай има достатъчно основание за критика към съда и прокуратурата. Първото забавяне е по вина на първоинстанционния съд, чийто акт е отменен поради липса на мотиви. Следващото забавяне е по вина на прокуратурата, която, въпреки задължението си по чл.246, ал.2 от НПК, не е отразила значимо за отговорността на подсъдимия смекчаващо обстоятелство. Допуснатото нарушение на процесуалните правила не е било съществено, но безспорно е нарушение, и именно то е причината второто по ред първоинстанционно производство да протече по общия ред, вместо по съкратената процедура. По-нататък отново по вина на съда, приложил неправилно материалния закон, делото е върнато за трето по ред разглеждане на въззивната инстанция. Смекчаването на санкционните последици представлява възприета в съдебната практика своеобразна възможност за възмездяване на лица, пострадали от нарушаване на правото по чл.6 § 1 от ЕКЗПЧОС за разглеждане на делото им в разумен срок, която следва да бъде приложена по отношение на подсъдимия Х..

Не може да бъде споделена направената от Пловдивския апелативен съд оценка във вреда на подсъдимия на обстоятелството, че нарушението на чл.38, ал.4 от ЗДВП е умишлено. Вярно е, че формата на вина, определена според отношението на извършителя към настъпилния вредоносен резултат, при която деянието е съставомерно по чл.343 от НК, винаги е „непредпазливост“, докато самото нарушение на правилата за движение може да е умишлено или непредпазливо. Доколкото обаче то представлява елемент от обективния състав на престъплението, съдът следва да съблюдава правилото на чл.56 от НК. По изключение е допустимо съставомерни обстоятелства да бъдат съобразявани при индивидуализацията на наказанието, но тази възможност е налице, само когато заради особености на

признака в количествено или качествено отношение, осъщественото престъпление е значително по-леко или по-тежко от типичните за този състав. Съзнателното нарушение на правилата за движение, изразяващо се в предприемане на забранена маневра на неправилно преценено от водача като безопасно място, не е необичайно, а по-скоро характерно проявление на изпълнителното деяние по чл.343 от НК.

Изложените от представителите на частните обвинители доводи за повишена обществена опасност на деянието заради зачестилите случаи на тежки пътни произшествия са ирелевантни. Наказанието следва да бъде съответно на престъплението и да бъде определено в съответствие с разпоредбата на чл.54 от НК. Без съмнение, с разрастването на мащабите на някои отрицателни прояви, нараства и тяхната обществена опасност, но отговорът на това явление е промяна в законодателството, каквато вече беше направена (ДВ бр. 67 от 2023 г.). Извършителят следва да носи отговорност само за своето лично поведение, а не и за отрицателните тенденции в национален план.

В обобщение, анализът на относимите към размера на наказанието фактори, дава основание за следните изводи:

Отегчаващи обстоятелства са тежките последици от деянието, изразяващи се в настъпилата смърт на три лица, както и миналите нарушения на правилата за движение, допуснати от подсъдимия. Първото обстоятелство е с особено значима относителна тежест.

Смекчаващи обстоятелства са чистото съдебно минало на Х., трудовата му и семейна ангажираност, положителната характеристика по месторабота и местоживееене, критичното отношение към извършеното и насоченото към оказване помощ на пострадалите поведение, непосредствено след произшествието. От съществено значение са оказаното съдействие за разкриване на обективната истина и съпричиняването на вредоносния резултат от страна на пострадалия водач. Срокът на наказанието следва да бъде занижен и заради нарушението на чл.6 § 1 от ЕКЗПЧОС.

Констатиран е явен превес на смекчаващи обстоятелства, поради което, при предвиден в нормата специален минимум от три години, ВКС намира за справедливо да намали срока на наказанието лишаване от свобода от осем на четири години. Периодът на лишаване от правоуправление също следва да бъде редуциран, като е достатъчно да превишава лишаването от свобода с една година.

За успешното постигане на целите на генералната превенция е достатъчен фактът, че по отношение на лице с чисто съдебно минало, извършило престъпление по непредпазливост, е наложена най-тежката форма на държавна принуда – ефективно изтърпяване на наказание лишаване от свобода, при това за срок над минималния, предвиден в закона.

Водим от и на основание чл.354, ал.1, т.1 и т.4 от НПК, Върховният касационен съд, второ наказателно отделение,

Р Е Ш И:

Изменя присъда № 6/16.04.2024г. по ВНОХД № 555/23г. на Апелативен съд - Пловдив, като признава подсъдимия В. Д. Х. за невиновен в това осъщественото от него престъпление да представлява особено тежък случай и го оправдава по обвинението по пр.2 на ал.3, б.“б“ на чл.343 от НК.

Намалява срока на наложеното му наказание лишаване от свобода от осем на четири години и срока на лишаването от право да управлява моторно превозно средство от девет на пет години.

Оставя в сила присъдата в останалата ѝ част.
Решението е окончателно.

ПРЕДСЕДАТЕЛ: с О.М.

ЧЛЕНОВЕ:

- 1.
- 2.

Особено мнение на председателя на съдебния състав съдия Бисер Троянов

Подписвам решението по н.д. № 811/ 2024 г. на Върховния касационен съд, второ наказателно отделение с особено мнение по въпросите за оказаната помощ от подсъдимия, за задължителността на указанията, дадени от предходния касационен съдебен състав и за формата на вина на допуснатото от водача нарушение на чл. 38, ал. 4 от ЗДвП.

От фактическа страна по делото е прието, че подсъд. В. Д. Х., като водач на товарния автомобил с прикачено на него полуремарке, извършил забранена маневра движение назад в района на кръстовище и причинил пътнотранспортно произшествие с навлизащия с превишена скорост в кръстовището лек автомобил. Водачът на лекия автомобил и пътникът на предната седалка починали на място, но третият пострадал бил жив. Подсъдимият позвънил на тел. 112 и уведомил за случилото се. Пристигналите малко след това служители на „Гражданска защита“ разрязали лекия автомобил и извадили оттам пострадалия, който бил закаран в болница с линейка, но починал няколко часа по-късно, въпреки оказаната му медицинска помощ.

Така приетите от въззивната инстанция факти на л. 12 от мотивите, се разкриват оказаната от подсъдимия Х. помощ на пострадал приживе, което сочи на по-лека правна квалификация от постановената, а именно – по чл. 343а, ал. 1, б. „г“ във вр. с чл. 343, ал. 3, б. „б“, пр. 1 във вр. с ал. 1, б. „в“ във вр. с чл. 342, ал. 1 от НК. Деянието е било квалифицирано по този начин от втория по ред въззивен съдебен състав (по внохд № 141/2023 г.), чието решение е отменено от ВКС, първо н.о. с неправилни указания, дадени с решение № 467/ 07.12.2023 г. по н.д. № 710/2023 г.

При съществуващо основание за прилагане на закон за по-леко наказуемо престъпление, настоящият касационен съдебен състав може да отстрани нарушението на материалния закон и сам да преквалифицира престъплението, на основание чл. 354, ал. 2, т. 2 във вр. с ал. 1, т. 4 от НПК. Касационното основание по чл. 348, ал. 1, т.1 от НПК за нарушен материален закон се следи служебно от ВКС, дори и да не е част от оплакванията по касационната жалба/протест, съгласно разясненията по т. 2.2 от мотивите на ТР № 1/ 25.10.2011 г. по тълк.д. № 1/2011 г. на ОСНК: „Във всички останали случаи, когато касационната инстанция констатира нарушение на материалния закон, е длъжна да го отстрани.“ Настоящото особено мнение е провокирано от решението на мнозинството на съдебния състав да остави в сила по-тежката правна квалификация, а съображенията им се уповават на неправилното разбиране за задължителната сила на указанията на ВКС, дадени при първото касационно производство.

С настоящото решение на с. 8 мнозинството сочи, че отказът на въззивния съд да приложи по-леката правна квалификация е законосъобразен. Защото с предходните указания ВКС, първо н.о. е посочил правната квалификация на деянието и пак според същите указания обаждането на тел. 112 не винаги било достатъчно за прилагане на привилегирвания състав по чл. 343а от НК. Приемайки указанията на касационния съд по приложението на материалния закон за задължителни, включително и за настоящия съдебен състав, мнозинството отказва да разгледа въпроса за приложението на чл. 343а от НК, защото не подлежал на пререшаване.

Това мнение на мнозинството не стъпва на правна обосновка. То е невярно.

Указанията на ВКС в отменително решение са задължителни за инстанцията, на която делото се връща за повторно разглеждане – чл. 355, ал. 1 от НПК и то само за изрично предвидените случаи: за приложението на материалния закон, за отстраняване на допуснатите съществени процесуални нарушения и за стадия, от който да започне новото разглеждане на делото. Нито в теорията, нито в съдебната практика е спорно разбирането, че съдът е главен субект на процеса и единствен държавен орган с ръководно-решаващи функции на фазата на съдебното производство. След като съдът разполага с ръководно-решаващи функции, последните могат да бъдат ограничени само от закона. Такова ограничение е предвидено в цитирания чл. 355, ал. 1 от НПК. А изключенията на закона се тълкуват ограничително (стеснително). Указанията на предходен касационен съдебен състав не могат да обвързват следващия касационен съд, именно поради ограничения обхват на цит. норма. Нещо повече, в преценката дали са изпълнени задължителните указания при повторното (или поредното) разглеждане на делото, следващият касационен съд подлага на преценка тези предишни указания, с оглед тяхната законосъобразност и правилност. Защото незаконните указания са поначало неизпълними. И ако новият въззивен (първоинстанционен) съдебен състав не ги е изпълнил, това неизпълнение няма да представлява съществено процесуално нарушение. Обратното, ако не са изпълнени законосъобразни и правилни указания на ВКС до долустоящия съд, последният допуска съществено процесуално нарушение.

В конкретния случай предходният състав на ВКС, първо н.о. е дал ориентир за преценката кога е налице оказана помощ на пострадалия при ПТП, за да се ползва от привилегирвания състав на чл. 343а от НК. На с. 8-9 от касационното решение № 467/ 07.12.2023 г. по н.д. № 710/2023 г. е посочено: „достатъчно да е оказана помощ на живо лице и че бързият темп на настъпване на смъртта му не е основание да се откаже приложението на привилегирвания състав... водачът следва да направи всичко зависещо от него за оказване помощ на пострадалите, като дали е сторил това се преценява с оглед възможностите му, конкретната обстановка и характера на извършените действия.“ Всъщност, обаждането по телефона от подсъд. Х. е извършено по време, когато пострадалият е бил все още жив, а смъртта му е настъпила часове по-късно, в болничното заведение. ВКС, първо н.о. е изброил примерни действия от кръга на неговите възможности, като: „...напримен да разбере поне колко са пострадалите и в какво състояние са, за да даде информация с цел подсигуриране на необходимата медицинска помощ.“ Но какво е направил подсъд. Х., според фактите по делото? Обадил се е незабавно на тел. 112 и е съобщил за станалото произшествие. Информацията му е била пълна и навременна, след като, освен полицейският екип и линейката на Бърза помощ, идват и двама служители на „Гражданска защита“. Тъкмо те са разрязали автомобила, за да измъкнат още живия пострадал от задната седалка, каквито действия не са могли да извършат нито подсъдимият, нито полицейските

служители, нито медицинският екип. До идването им, на местопроизшествието е спрял и друг автомобил, чийто водач също не е направил друго, освен да позвъни втори път на тел. 112. Подсъдимият не е могъл да стори нищо допълнително спрямо заклещения в лекия автомобил пострадал, за което е упрекнат в предходното касационно решение. А медицинската помощ е била осигурена именно от обаждането на подсъдимия, защото линейката е пристигнала и е превозила пострадалия до болничното заведение, където му е била оказана висококвалифицирана медицинска помощ. Тя също се е оказала неефективна да съхрани живота му, така че е безпредметно да се обсъжда още дали водачът Х. е могъл да приложи и друга помощ, например от запаса на автомобилната аптечка. Разглеждайки указанията на предходния касационен съдебен състав по приложението на материалния закон считам тези изводи за неправилни и незаконосъобразни.

И накрая, изразявам особено мнение и по твърдението в настоящото касационно решение, че неправилно Пловдивският апелативен съд окачествил нарушението на чл. 38, ал. 4 от ЗДвП като умишлено и във вреда на подсъдимия. Извършването на забранената маневра на заден ход е умишлено нарушение на административната норма, а не непредпазливо административно нарушение. Нарушението на правилото от ЗДвП е част от обективната страна на престъплението, а последното е непредпазливо с оглед настъпилите вредоносни последици.

Занижаването на наказанията на подсъд. Х. с настоящото решение считам за справедливо, поради което в останалата му част подкрепям касационния съдебен акт. Същият резултат можеше да се постигне и с преквалификация на престъплението по по-лекия наказателен закон, поради оказаната помощ на пострадалия.

Воден от изложените съображения, подписвам решението с особено мнение.

Бисер Троянов